

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu ol!

COĞRAFYA

TÜRKİYE’NİN İKLİMİ (BASINÇ VE RÜZGARLAR)

Atmosferi oluşturan gazların yeryüzünde yaptığı etkiye **hava basıncı** denir. Basıncı etkileyen bazı faktörler vardır. **Bunlar;**

- **Sıcaklık:** Basınçla ters orantılıdır.
- **Yükselti:** Basınçla ters orantılıdır.
- **Yer çekimi:** Basınçla doğru orantılıdır.
- **Yoğunluk:** Basınçla doğru orantılıdır.
- **Dinamik Etken:** Günlük harekete bağlıdır. 30° ve 60° enlemlerinde oluşur.

İzlanda Dinamik Alçak Basınç Merkezi:

- 60° kuzey enlemleri üzerindeki İzlanda ve çevresinde oluşur.
- Kış mevsiminde Sibirya yüksek basıncı zayıf olduğunda İzlanda alçak basıncı etkili olmaya başlar.
- Bu durumda ülkemizde hava sıcaklığı ve yağışlar artar.
- Sürekli ama daha çok kışın etkilidir.
- Ülkemize kuzeybatıdan giriş yapar.
- Kışların yağışlı ve ılık geçmesine neden olur.

Sibiryaya Termik Yüksek Basınç Merkezi:

- Sibiryaya üzerinde bulunan ve kış aylarında ülkemizde etkili olan basınç merkezidir.
- Bu basınç merkezi kuvvetli olduğu zaman ülkemizde kışlar çok soğuk ve kar yağışlıdır.
- Türkiye'ye kuzeydoğudan sokulmaktadır.
- Etkili olduğu dönem kışdır.
- Sıcaklıkların düşmesine yol açar.
- Kışların sert ve ayaz geçmesi Sibiryaya'nın etkinliğine bağlıdır.
- Termik kökenli bir basınçtır.

Asor Dinamik Yüksek Basınç Merkezi:

- 30° kuzey enleminde Türkiye'nin batısında oluşan bu basınç merkezi, yaz mevsiminde Türkiye'nin büyük bir kısmında sıcak ve kuru bir havanın görülmesine neden olur.
- Ülkemize genellikle güneybatıdan sokulur.
- Sürekli ama daha çok yaz aylarında etkili olmaktadır.
- Yazların kurak geçmesine yol açar.
- Dinamik kökenlidir.

Basra Termik Alçak Basınç Merkezi:

- Basra Körfezi çevresinde bulunur.
- Yaz mevsiminde ülkemizin güneydoğusunda sıcak ve kuru bir havanın görülmesine neden olur.
- Termik kökenli bir basınç olup sıcaklıkları artırır.
- Nem açığı oluşturur.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yazların daha sıcak geçmesine neden olur.

- ❑ Yeryüzünde basınç farkının olduğu yerlerde meydana gelen yatay hava akımlarına **rüzgar** adı verilir.

Meltemler ve özellikleri şöyledir:

- Gün içinde deniz ve karanın veya dağ ve vadinin, farklı ısınıp soğumasıyla oluşurlar.
- Orta kuşakta etkilidirler.
- Yağış getirmezler.
- Ege Bölgesi'nde deniz meltemi 'imbat' adıyla anılır.
- Dağ ve vadi meltemleri çoğunlukla Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde görülür.

Deniz ve kara meltemi

Dağ ve vadi meltemi

Enlem etkisiyle görülen rüzgarlar ve özellikleri şöyledir:

Poyraz: Kuzeydoğudan eser. Karadeniz ve Marmara'da etkilidir.

Yıldız: Kuzeyden eser. Genelde fırtınaya yol açar. Karadeniz ve Marmara'da etkilidir.

Karayel: Kuzeybatıdan eser. Soğuktur. Batı Karadeniz’de kış sıcaklıklarının düşmesine yol açar.

Lodos: Güneybatıdan eser. Akdeniz, Ege, ve Marmara'da etkilidir. Sıcak ve ılıktır. Kışın kar erimelerine neden olur. Çoğunlukla ardından yağmur getirir. Deniz ulaşımını aksatır. Soba zehirlenmelerine yol açar.

Kible: Güneyden eser. Akdeniz kıyılarında yer yer yağışa neden olur.

Keşişleme (Samyeli): Güneydoğuda etkilidir. Sıcak ve kuraktır. Kurutucu etki yapar. Nem açığını artırır.

TÜRKİYE FİZİKİ HARİTASI

YATAY ÖLÇEK 1 : 6 250 000

Harita Genel Kurmanlığı 2008

Harita Genel Kurmanlığı 2008

ÖRNEK:

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünden ‘İstanbul’da yarın kuvvetli kara yel ve şiddetli kar yağışı beklenmektedir.’ uyarısı yapılmıştır.

Bu uyarının,

- I. İstanbul’da kuzey sektörlü rüzgarların egemen olması,
 - II. kış mevsiminin yaşanması,
 - III. kuzeybatı yönünden gelen bir hava kütlesi olması
- verilerinden hangilerine dayanarak yapılmış olması beklenir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

KPSS-2010

Yer şekillerine bağlı oluşan rüzgara **föhn rüzgarı** adı verilir.

Föhn rüzgarı, etkili olduğu sahalarda;

- Kurutucu etki yapar.
- Nem açığı oluşturur.
- Karların erken erimesine yol açar.
- Kışın etkili olduğu yerlerde iklimi ılımanlaştırır.
- Tarım ürünlerinin erken olgunlaşmasına yol açabilir.

- Föhn, ülkemizde özellikle Doğu Karadeniz’de (Rize ve çevresinde) etkili olmaktadır.
- Bu sayede Rize’de turunçgil tarımı yapılır.
- Toroslar ve Iğdır Ovası da föhn rüzgarının etkili olduğu diğer bir sahadır.